كۆنفرانسی دوعا پەیامێك بۆ گۆرینی سیستمی پیاوسالاری ★

ئاسۆکمال

تۆری دوعا بۆ بەرگرتن لە کوشتنی ژنان بیرۆکەی سازدانی ئەم کۆنفرانسی دوعای هینایە ئارا و بەهاوکاری کەمپینی داکۆکی لەمافە مەدەنی ویاسایەکانی ژنان و چەند ریکخراوەی تری ژنان و ریکخراوەی مەدەنی و کەسایەتی و ئەمرۆ پیکەوە لەشاری سلیمانی کۆبوینەوە.

لە16 سالی رابردودی کوشتنی هەزاران ژن لە کوردستاندا بۆ جارێك بە صدفە وینەی ژنیك کە ناوی دوعا بوو کەوتە سەر شاشەی بچوکی مۆبایل و لەو ریگەیەوە شاشەی تەلەفزیۆن ورۆژنامە و سایتەکان و میدیای جۆراوجۆر ئەم وەحشیگەریەی بە گۆشت و خوینەوە پیشاندا. ئەم کارە بوە هۆی راچلەکاندنی ویژدانی خەلکی کوردستان بەرامبەر بەم تاوانە رۆژانەیە کە دژ بە ژنان دەکریێت. کۆمەلگای مەدەنی کوردستان ئەم درندەیەتیەی پیاوسالاری و کۆنەپەرستی پێتەحەمول نەکرا و دەستی دایە نارەزایەتی دەربرین. لیرەوە دوعا بوە سومبل و ئیمەش کردمانە ناونیشانی کۆنفرانسەکەمان.

کۆنفرانسی دوعا بەشیك لەم نارەزایەتیە جەماوەری وسەراسەریەیە بەرامبەر بە کوشتنی ژنان کە دەنگی نارازی مەدەنیەتی کۆمەلگا دژ بە دەسەلاتی نامەدەنی نیشان دەدا. دەسەلاتیك کە لەسایەیدا 16 سالێ ژن دەکوژرێ و ئەمنیەتی نىیە. ژنان سوکایەتیان پێدەکری و کراونەتە وابەستەی پیاو لەژیانی ئابوریاندا و نانیان بەدەست پیاوە. ژنان ناچار دەکرێن کە چەند ژنە قبول بکەن و لەتەلاق وسەرپەرشتی منالاندا دەستیان دەبەسترێ. ژنان ناتوانن دلداری بکەن و ژیانی سیکسیان لێ کراوەتە دۆزەخ و ژیانی هاوسەریتیان بە ویست وئیرادەی خۆیان نىیە. شوینی خۆپاراستن و ئامۆژگاریان بەرامبەر بە توندوتیژی نىیە. بەکورتی سیستەمیکی کۆمەلایەتی دژ بەژنان بالادەستە کە سیستەمی پیاوسالارىیە و ژنان لەسایەیدا هەمیشە لەژیر هەرەشەدان و بەهەزارانیان بونەتە قوربانی ئەم سیستەمی ئاپارتایدی جنسىیە. سەرچاوەی کوشتنی ژنان ئەم سیستەمی پیاوسالارىیە و ئەمە روداوی سروشتی کەلتوری نىیە، ئەمە تقوسی دینی کۆمەلگایەکی بەربەری نىیە. بەلکو ئەمە سیستەمیکی نامەدەنیە کە بەشی جیانەکراوەی دەسەلاتی نامەدەنی وعەشیرەتیە لە کوردستان و ریگاچارەی کۆتایی هینان بە کوشتن وتوندوتیژی بەرامبەر بەژنان گۆرینی ئەم سیستەمە پیاوسالارىیەیە.

تەنها سەیری ئاماری وەزارەتی مافی مرۆڤی حکومەتی هەریم بکەین دەردەکەوێ کە رادەی کوشتن و خۆکوشتنی ژنان کە هەمان شتە لەزیادبوندایە وتەنها لە دوو مانگی ئازار و نیسانی 2007دا 54 ژن لە چوار شارەکەی کوردستان کوژراون. ئەمە بەلگەی ئەوەیە کە دەسەلات زەمینەی دریژەکیشانی کوشتار و توندوتیژی ژنانی وەك خۆی دەهیلتەوە. مەحکەمە وقازیەکان و سیستەمی قەزایی کەیسی کوشتنی ژنان مامەلەی ئەم تاوانانە بەپێی قانونی عەشایری و دەسەلاتی چەکداری حزبەکان دەکەن. یاسای ئەحوال شەخسی و دەستوری پیشنیارکراو پشتی بە شەریعەتی ئیسلامی بەستوە کە سەرچاوە و پشتیوانەی ئەم کلتوری توندوتیژىیەیە بەرامبەر بەژنان. راگەیاندنی حزبە دەسەلاتدارەکان سانسۆریان داناوە بۆ بەدواداچوونی کەیسەکانی کوشتن و توندوتیژی و ریگای گۆرینی دابونەریتی کۆمەلگا دادەخەن. دەسەلات ئامادەنىیە ئالوگۆر لەژیانی ئابوری ژناندا بکات و شوینی نیشتەجێبوون بۆ ژنانی سەروو 18 دابین بکات.

پرۆژەی دانانی ئۆفیس ودەزگای پاریزگاری ژنان دانانێ و ئامادە نیە بودجە بۆ ریکخراوە مەدەنیەکان دانێ بۆ بردنە پێشی ئەو پرۆژانە.
هەربۆیە ریگای واقعی فشارهینانە بۆ ئەم دەسەڵاتە نامەدەنیە عەشیرەتیە نەك عەریزەدان و چاوەروانی ریفۆرم لێی.
کۆنفرانسی دوعا هەنگاویکە بۆ دەستپیکردنی ئەم فشارە بەشیوەیەکی ریکخراو و بەبەرنامە.
ئیمە دەمانەویت هەموو ئەوکەسانەی لەبواری قانوندا کاردەکەن توندترین قانون بۆ بەرگرتن لە کوشتن و توندوتیژی دابنین.هەروەك قانونی ترافیك بەعەمەلی ورۆژانە وبەسەعات ودەیقە کاربکات و لەگەڵ رودانی هەر تاوانیکدا خیرا یاسا بیتە دەنگ و مەحکەمە بریاربدا وسزای تاوانبار بدرێت.
خوازیاری ئەوەین هەر ژنیك لەمالدا فشار و هەرەشەی لەسەرە بتوانیت پەنابەریتە بەر شیلتەر و دەزگای فریاکەوتن و پۆلیس و بپاریزریت لە هەرەشە و فشار وژیانی بۆدابین بکرێت.
لەم کۆنفرانسەدا راگەیاندنیکی خۆ بە بەرپرسیارزان لەئاست کوشتن و توندوتیژی بەرامبەر بە ژناندا دروست دەبێ کە خیرا هەوالەکانی توندوتیژی بلاودەکاتەوە و بەدوای ئەنجامدەران و هۆکارەکانی ودەوری دەسەلات و دین و قانوندا دەچیت و کوشتن و توندوتیژی لەلای رای گشتی ریسوادەکات.
ئیمە دەمانەویت هەموو ئەم فشارانە لە کوردستان ولەدەرەوە لە تۆری دوعادا کۆبکەینەوە و بەهاوئاهەنگی هەموو ریکخراوەکانی ژنان و ریکخراوە مەدەنیەکان و هەموو ئەوانەی پاریزەری یەکسانی ژن وپیاون کاربکەین بۆ کۆتایی هینان بە کوشتن و توندوتیژی بەرامبەر بەژنان. هەرچۆن ئیستا لەسەر کەیسی تاوانی کوشتنی شەوبۆ علی ، کەباوکیمان دەعوەت کردوە بۆ ئەم کۆنفرانسە، لەسەر مێردەکەی کە لە بیرمنگهامە پاریزەری خۆبەخشمان لەلەندەن گرتوە و قسەی باوك ودایکی و بەلگەی گرتنی لەلایەن پۆلیسەوەمان رەوانە کردوە تاکو لە بەریتانیا بگیرێ وسزای تاوانەکەی بدرێ . ئەمە نمونەیەك دەبیت کە نیشانی ئەو کەسانەی دەدەین کە دەیانەویت لەدەرەوە بینەوە و ژنان لە کوردستان بکوژن و ئیمە ریگەیان لیدەگرین. هەروەها بەراوردیکیشە لە نیوان دەسەلاتی مەدەنی ئەوروپا و دەسەلاتی نامەدەنی کوردستاندا کە چۆن لێرە تاوانبارانی کوشتنی هەزاران ژن لەپشت سوڵحی عەشایری و پشتیوانەی حزبی چەکداری دەسەلاتدار و شەریعەتی ئیسلامەوە دەستیان بۆ نابرێت و ئەم سیستەمە چەند دژ بەژن و ژیانی مەدەنی خەلکی کوردستانە و پیویستە بگۆردرێت.
ئیمە لەم کۆنفرانسەوە نەخشەمان داناوە تا پیکەوە بەعەمەلی لە هەموو ئەو بوارانەدا دەست پی بکەین ودوای کۆنفرانس هەر کەس ناچیتەوە مالی خۆی ولەریگای ئەم گروپانەی کۆنفرانسەوە بەدوای ئەم کارانەدا دەچین لەسەرتاسەری کوردستاندا تا پەیامی ئەم کۆنفرانسە کە بەرگرتن لە کوشتن وتوندوتیژی بەرامبەر بەژنانە بەسەرکەوتن دەگەیەنین.
* ووتەی کردنەوەی کۆنفرانسی دوعا بۆ بەرگرتن لە کوشتنی ژنان لە 9 حوزەیرانی 2007

asokamal@yahoo.com